

nedlægge Indsigelse imod, og naar vi gjøre Bort til at forhindre, at det for Fremtiden her i Landet kan blive Praxis, at et Ministerium offentliggjør kongelige Haandskrivelser og derved paalægger Kongen et Slags politisk eller moralsk Ansvar. Det er det egentlige Hovedspørgsmaal, og det kan selvfølgelig ikke negtes, at det er sket i dette Tilfælde, og jeg mener, at det, som det ærede Medlem anførte her imod, var allerede af den Grund ikke heldigt, at det ærede Medlem kun bestrægtede sig med at kritisere Indholdet af den kongelige Haandskrivelse for der ud af at finde Bevis for, at den ikke berørte Partistridighederne. Nei, det er en Ting, Offentliggjørelserne i Ministeraltidenden gjøre. Det er nemlig klart, at de gaa ud paa at vise, hvorledes Hans Majestæt Kongens Svar til Thinget er blevet til derigjennem, at de søge at oplyse os om Grunden til, at Svaret er blevet, som det er blevet, det er, at Svaret er blevet i fuldstændig Uoverensstemmelse med Ministeriets Indstilling til Kongen, og derigjennem, at de anføre som eneste Grund til denne Uoverensstemmelse en ukonfrageret Haandskrivelse fra Hans Majestæt Kongen, lægge de i Virkeligheden det moralske Ansvar over paa Hans Majestæt. Det er klart, det kan Ingen modsiges. Ganske vist, naar man overhovedet vil have, at Kongen skal være moralsk ansvarlig, saa kan der ikke siges Noget dertil, men saa bemærkede det ærede Medlem, at hele vort Standpunkt gik i Stykker, saasnart det paa en eller anden Maade blev bekendt, at Udstedelsen var sket i Uoverensstemmelse med Kongens Samtykke eller efter hans Ønske. Jeg skal nu for det Første bemærke, at jeg naturligvis aldrig har talt om, at den var sket mod Kongens Samtykke; og det kunde saa meget mindre falde mig ind at paastaa dette, som den høitærede Conseilpræsident erklærede, at han havde erhvervet og faaet Kongens Samtykke. Men det er aabenbart ikke det, det kommer an paa. Saasnart Ministeriet har paataget sig Ansvaret for Offentliggjørelsen, behøve vi ikke mere og vide vi intet om, hvorledes dette Samtykke er givet — kort sagt — hvorvidt denne har været behagelig for Kongen, og behøve heller ikke at vide det, vi have saa kun at holde os til det Faktum, at Ministeriet har offentliggjort Skrivelsen, og undersøge Konsekvenserne heraf; ja jeg kan næsten ikke forstaa det ærede Medlems Bemærkninger paa anden Maade end, at han maatte mente, at Ministeriet for at vælte denne Anke fra sig skulde gaa til at faae en ny Haandskrivelse, eller at Ministeriet skulde sige: Ja, ganske vist have vi offentliggjort Skrivelsen, men vi have ingen Skyld i det, det er altsammen Kongens Skyld, altsaa at Ministeriet ikke blot een Gang, som det allerede har gjort — jeg vil ikke sige, at det har villet det, men som det faktisk har gjort — skulde fri sig ved at lægge Ansvaret over paa Kongen, men at det nu atter i denne Situation skulde gribe til

det samme Middel og atter fri sig ved at lægge Ansvaret over paa Kongen. Jeg veed ikke, om det var det, det ærede Medlem raadede Ministeriet til, men jeg finder, at det var et daarligt Raad. (Bille: Jeg har ikke raadet dertil.) Ja, dersom det ærede Medlem ikke har ment andet, end at det Tilfælde mulig indtraadte af sig selv, at Hans Majestæt Kongen ved en ny Haandskrivelse erklærede, at Ansvaret for Offentliggjørelsen paahvilede ham, saa kan han vistnok være temmelig rolig. Dernæst kommer jeg til noget, som særlig interesserede det ærede Medlem, nemlig min Stilling. Den er — det kan jeg sige det ærede Medlem — fuldstændig forskjellig fra det ærede Medlems, og jeg tror neppe, der er Noget i dette Thing, som jeg er saa uenig med som det ærede Medlem saa godt som i Alt. Det ærede Medlem har udvillet sin Betragtning af Forholdene her fra 1848 til Dato, og jeg tror da, jeg maa være berettiget til i Røstherd at vise, hvorledes jeg opfatter Situationen, for at det i det Mindste kan være klart, at jeg ikke opfatter den paa samme Maade som han. For det Første er der efter det ærede Medlems Mening ikke længere noget nationalliberalt Parti. Det ærede Medlem mente, at der ikke var noget nationalliberalt Parti, fordi de faktiske Forudsætninger mangle. Naa, Betingelser for det Nationale ere maaske faldne bort, men det er da ikke vor Skyld, men Partiets egen, og at det Liberale mangler kan ogsaa være, det skal jeg heller ikke negte, men det er da heller ikke vor Skyld. Smidlertid mener jeg dog, at det maa indrømmes det Parti, som i gamle Dage maaske kunde kaldes nationalliberalt, og som det ærede Medlem nu vil skal hedde „konservativ“ dog væsentlig er det, som fra 1848 til Dato har bestemt Lovgivningens Gang og hele Landets Styrelse. Jeg vil ganske vist indrømme, at der findes andre Mænd, som egentlig ikke i streng Forstand henregnes til dette Parti, og som stemme i samme Retning. Ja, der er Mænd, der udtale forskjellige Anskuelser og mene, at de ere uenige med dette Parti, saa i det One, saa i det Andet, men som dog stemme med det baade i det One og det Andet alligevel. Dem regner jeg imidlertid med til Partiet for Nærheds Skyld (En Stemme: Lige som Dem til Venstre). Ja, vær saa god! jeg vil ogsaa indrømme, at der har været en Tid, hvor det nationalliberale Parti ikke har haft Magten her i Landet, men den var desværre kun kort. Der var nemlig en Tid, da Partiet havde gjort det saa broget, at det ikke var muligt at klare Forholdene paa anden Maade, end ved at Andre maatte overtage Magten for en Tid, men da de havde haft Magten lidt, saa hjalp Partiet gjennem sine Blade, der virkede med en sjelden Sver og Lyst, med til, at disse andre Mænd, som saaledes havde trukket Løstet ud af Dyndet, kunde komme til at vige Pladsen, for at Partiets egne bedste Repræsentanter paany kunde komme til at overtage